

податків одними підприємствами страждають ті, які, не маючи пільг, чесно сплачують їх. Це призводить до погіршення фінансового становища конкретних підприємств, і як результат, погіршення загального економічного клімату в державі.

Наявність цих негативних факторів також зумовлює те, що підприємці для максимізації свого прибутку вдаються до неправомірних схем з метою уникнення сплати податків або зменшення їх суми, що суттєво впливає на наповнення бюджету України.

Отже, для розвитку економіки країни необхідним є нагальне вирішення зазначених проблем шляхом реформування чинної податкової системи. Слід встановити оптимальні розміри податків, які не гальмуватимуть розвиток підприємств і водночас забезпечать достатню кількість надходжень до державного бюджету.

Список використаних джерел : 1. Об'єкт оподаткування і порядок обчислення оподаткованого прибутку. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=002ORB3C8C>. 2. Ставка податку на прибуток – 2019. URL: <http://www.buhoblik.org.ua/nalogi/nalog-na-pribyl/559-stavka-podatku-na-pributok-2013.html>.

УДК 336.227.1

Т. М. Дзюмак, студентка, обліково-фінансовий факультет

Науковий керівник: **А. О. Нікітішин**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

***Ключові слова:** подвійне оподаткування, резидент, нерезидент, оборот, платник податку, база оподаткування, прибуток, єдиний соціальний внесок, податок на додану вартість, податкове зобов'язання.*

В умовах ринкової економіки та євроінтеграції, зростання обсягів оборотів від зовнішньоекономічної діяльності країни, виходу вітчизняних товаровиробників на світовий ринок з метою прибуткового капіталовкладення, суб'єкти господарювання стикаються зі значною низкою правових проблем, у тому числі у сфері справляння податків. Однією з таких дилем є поняття так званого «подвійного оподаткування», яке виникає не тільки під час здійснення експортних (імпортних) операцій юридичних осіб із нерезидентами, а й на митній території України.

Враховуючи, що з метою уникнення дворазових претензій на той самий дохід та з податковими органами інших держав Україна підписала двосторонні угоди з багатьма країнами про уникнення подвійного оподаткування на деякі товари згідно з УКТ ЗЕД та передбачила подібні норми застосування міжнародних договорів у статті 13 ПКУ, в межах нашої держави досі залишається актуальним питання про надмірне податкове навантаження як юридичних (фізичних) осіб, так і пересічних громадян. Основним документом для реалізації резидентами свого права, наданого двосторонніми угодами, залишається Наказ ДПА України № 173 від 12.04.2002 «Про підтвердження статусу податкового резидента України» [1].

Не можна вважати безпідставною думку про те, що держава стягує у платників податків майже 60 % їхніх доходів, і це залишається фактом. У такому випадку фіскальна функція податків навіть вдвічі перевиконується. Як результат, з одного боку, недовим є високий рівень тіньової економіки, численні «схеми» ухилення від сплати податків, набуття офшорного статусу а з іншого – внаслідок такого процесу бюджет наповнюється необхідними фінансовими ресурсами для задоволення соціальних потреб, основним джерелом яких є податки та збори. Завданням держави є виключно максимальне нагромадження резервів та відсутність децентралізованого їх розподілу. У зв'язку з цим постає проблема пошуку пріоритетних та перспективних механізмів оподаткування, які насамперед не мали б деструктивного впливу на наміри платників.

Вперше явище подвійного оподаткування у сфері податкових відносин дослідив М. Селігман у своїх працях (1895). Згідно з його поглядами, подвійне оподаткування – оподаткування одного об'єкта податку аналогічним податком за той самий проміжок часу. Це як дуже давній, так і новий феномен, особливість якого полягає у простому бажанні підвищити надходження до бюджету. Проблема подвійного оподаткування виникає в таких випадках: при оподаткуванні суми прибутку підприємства, що розподіляється; при здійсненні розрахунків із державними цільовими фондами; при нарахуванні та сплаті сум ПДВ на реалізовані товари, роботи, послуги. Залежно від форми подвійного оподаткування можна виділити по-

двійне економічне оподаткування та подвійне юридичне оподаткування. Розглянемо кожен із ситуацій конструктивно [2].

Під подвійним економічним оподаткуванням розуміється ситуація, коли з однойменного доходу податок сплачують декілька його послідовних одержувачів. Подвійне економічне оподаткування пов'язане зі справлянням двох або більше податків з однієї податкової бази. Це яскраво проявляється при оподаткуванні податком на прибуток підприємства як самостійного платника, і як додаток оподаткування податком на прибуток акціонера при розподілі прибутку підприємства. При цьому прибуток, який підлягає розподілу, обкладається податком двічі за різними ставками: податком на прибуток за основною ставкою 18 % та податком на виплату дивідендів учасникам (засновникам) – 5 % (згідно зі ст. 167 ПКУ). Проблему економічного подвійного оподаткування можна вирішити при розробці податкових норми, які дозволяють певним чином зарахувати податок, сплачений на рівні підприємства, при розрахунку податкових зобов'язань акціонера. Можливе повне або часткове звільнення від дивідендів або нерозподіленого прибутку [3].

Фізична особа – підприємець, яка перебуває на спрощеній системі оподаткування повинна сплачувати щомісяця ЄСВ «за себе». Дуже часто виникає ситуація, коли ФОП за сумісництвом є найманим працівником у юридичної особи, за якого щомісяця нараховується і сплачується ЄСВ за рахунок роботодавця. Так, якщо платник податків, маючи основне місце роботи, додатково інвестує в напрямку отримання пасивних видів доходу, він не сплачує єдиний внесок. Але у випадку його реєстрації підприємцем та створення власного бізнесу, за умови збереження основного місця роботи, ЄСВ повинно сплачуватись. Отже, таке сумісництво породжує, по суті, подвійне оподаткування ЄСВ (за основним та неосновним місцем роботи), хоча відповідні державні соціальні послуги, наприклад, матеріальне забезпечення на випадок безробіття, не надаються в подвійному або адекватному внескам розмірі, що, своєю чергою, також потребує виправлення через корекцію ставки ЄСВ, що сплачується. Крім того, фактично, хоч ЄСВ і сплачує роботодавець, він одночасно зменшує суму заробітної плати на суму єдиного внеску з економічно рентабельною метою покрити його витрати на розрахунки з Пенсійним Фондом. Не менш справедливим для ФОП мало б місце скасування зобов'язання сплати мінімального розміру ЄСВ у разі відсутності діяльності або доходу у звітному періоді.

Під подвійним юридичним оподаткуванням розуміється ситуація, коли той же самий платник податків оподатковується зіставними податками щодо однакової бази оподаткування два або більше разів за один період. Причому подвійне оподаткування не є математичним подвоєнням суми податку, а є надлишковим збільшенням податкового тиску на платника податку. Наприклад, одночасне справляння ПДВ з продавця товарів (продукції) та кінцевого споживача. У момент реалізації продукції у виробника виникає податкове зобов'язання, яке він сплачує до бюджету у встановлені ПКУ терміни. Здавалося б податковий обов'язок виконаний, проте звичайний покупець придбає товар за ціною знову ж таки з урахуванням ПДВ, і, звісно, бюджет не повертає йому суми податкового кредиту, як вважалося б за потрібне. Тоді ж виникає парадокс подвійного оподаткування ПДВ. У підприємствах, що реалізують послуги, ще більш безнадійна ситуація, адже вони взагалі не мають права на податковий кредит, враховуючи те, що в собівартість їхніх послуг фактично входить лише заробітна плата та рентабельність. У такому випадку податкове зобов'язання з ПДВ фактично висвітлюється як 20 % з обороту суб'єкта господарювання. ПДВ залежать не від ефективності діяльності підприємств, а від обсягів господарських оборотів. Саме через незадовільне адміністрування податку на додану вартість існують пропозиції щодо заміни ПДВ податком із реалізації, а також замінити цим податком більшість податків. Привабливість податку з обороту полягає в тому, що він наділений простотою, прозорістю та невідворотністю способу його справляння [4].

Таким чином, питання відсторонення явища подвійного оподаткування залишається відкритим і потребує перегляду з боку законодавців.

Список використаних джерел: 1. Податковий кодекс України станом на 06.09.2019 (зі змінами на 01.10.2019). 2. Юлдашев О. Х. Міжнародне приватне право: Теоретичні та прикладні аспекти. Київ: МАУП, 2004. 576 с. 3. Мельник В. А. Ринок цінних паперів. Довідник керівника підприємства. Спеціальний випуск. Київ: А.Л.Д., ВІРА-Р, 2011. 560 с. 4. Лондар С. Л., Тимошенко О. В. Фінанси: навч. посіб. Вінниця: Нова Книга, 2009. 384 с.